

O PERSPECTIVĂ DIDACTIC-FUNCȚIONALĂ

ANCA STOENESCU

Cuvinte-cheie: *gramatică funcțională, sintaxă, predicat*

Apariția GALR și GBLR nu reprezintă numai un act științific în sine, ci și deschiderea unei noi perspective în predarea gramaticii limbii române, mai cu seamă în învățământul preuniversitar. Dacă în GALR acest obiectiv apare cu mai puțină claritate, în GBLR se afirmă clar că după apariția GALR „a apărut solicitarea, din partea școlii, de elaborare a unui instrument intermediar, care să prelucreze descrierea de detaliu din GALR, pentru o destinație didactică. *Gramatica de bază a limbii române* (GBLR) vine să răspundă acestor necesități“ (p. VII). Cu toate acestea, ne previne Gabriela Pană Dindelegan, coordonatoarea GBLR, „Ar fi cu totul eronat să se creadă că această nouă lucrare este același lucru cu o „gramatică școlară“. GBLR nu este un manual școlar și nici un manual universitar, ci o lucrare care, păstrându-se la un nivel teoretic ridicat al momentului științific actual, are drept scop să faciliteze accesul la datele descrierii pentru categorii cât mai largi de cititori“ (*ib.*). Mai amintește Gabriela Pană Dindelegan că această carte prezintă și „avantajul unei descrieri făcute din perspectiva teoriilor gramaticale moderne general recunoscute“ (p. XI).

De altfel, perspectiva didactică a stat tot timpul în atenția atât a Valeriei Guțu Romalo, coordonatoarea GALR, cât și a Gabrielei Pană Dindelegan. Astfel, în încheierea studiului, devenit clasic, despre *Semiauxiliarele de mod* (v. *Bibliografia*), Valeria Guțu Romalo spunea următoarele: „În urma celor discutate ajungem la concluzia practică, *de interes didactic* (subl. n.), că în analiza sintactică semiauxiliarele nu trebuie separate de verbul sau locuțiunea

următoare, ci trebuie considerate constitutive ale unui predicat verbal compus [...]“ (p. 81).

Gabriela Pană Dindelegan și-a arătat interesul constant pentru nevoile didacticii limbii române în învățământul preuniversitar îndeosebi în cartea *Teorie și analiză gramaticală*, Ediția a II-a, Editura Coresi, 1994, unde, în *Introducere*, spune cu claritate următoarele: „Cartea *Teorie și analiză gramaticală* este rezultatul contactului nemijlocit cu predarea limbii române la nivelele preuniversitare, cu modul de concepere a gramaticii în mediul profesorilor de limba română, al autorilor de manuale și de programe, al autorilor de lucrări și comentarii destinate școlii“ (p. 5).

Această optică reapare și în cartea *Elemente de gramatică. Dificultăți, controverse, noi interpretări*, Editura Humanitas Educațional, București, 2008, unde, între alte obiective științifice și metodologice apar și „*Obiectivele didactice*, venind dintr-o experiență didactică de aproape patru decenii“, obiective care „se manifestă în două direcții: (a) în evidențierea *dificultăților* de diverse tipuri cu care elevii, studenții și profesorii se confruntă în practica didactică; (b) în încercarea de a interveni pentru *schimbarea mentalității* privind scopul didacticii și demersul didactic însuși“ (p. 7). În ce privește „*schimbarea mentalității*“, autoarea propune înlocuirea „unei mentalități rigid taxonomice, cu clase fixe și imuabile, cu „etichete“ unice pentru toate cuvintele și formele gramaticale, mentalitate consecvent cultivată de tradiția gramaticală“, cu o înțelegere „nuanțată, dinamică a faptelor de limbă“ (*ib.*). Am constatat însă și dorința de a face unele concesii gramaticii tradiționale. Astfel, în GBLR, partea rezervată tratării funcțiilor sintactice este „cea care păstrează în cea mai mare măsură legătura cu tradiția gramaticală“ (p. VIII).

Din cele două lucrări (GALR și GBLR) mai reținem, ca schimbare de metodologie, „perspectiva mai apăsător morfosintactică“, care duce la evitarea separărilor „categoriale între morfologie și sintaxă“ (GBLR:IX).

Pornind de la aceste considerente și de la experiența noastră de cadru didactic din învățământul preuniversitar, ne propunem să schimbăm o modalitate de predare a subiectului și predicatului, inspirată atât din lucrările citate mai înainte, cât și din cele analizate în

cap. II. În acest sens sunt necesare unele delimitări și câteva precizări.

Din datele expuse în cap. III și IV, au rezultat cel puțin trei abordări ale relației subiect-predicat: de interdependentă/inerență, echivalență, de subordonare a predicatului față de subiect și de subordonare a subiectului față de predicat. Argumentele au fost atât de logice, cât și strict gramaticale, ultimele câștigând teren în detrimentul primelor, pe măsură ce teoriile funcționaliste s-au impus în interpretarea relațiilor morfosintactice, un rol determinant avându-l, în acest sens, teoria lui Lucien Tesnière, expusă în cartea *Éléments de syntaxe structurale*, apărută la cinci ani după moartea autorului. Importantă este ediția a II-a, Paris, 1965, deoarece comportă numeroase corecturi. În viziunea lingvistului francez, opoziția subiect-predicat nu se justifică decât din punct de vedere logic, perspectivă ce nu poate fi acceptată de lingvistică, orientare pe care o întâlnim și în GALR și în GBLR: „Se fondant sur des principes *logiques*, la grammaire traditionnelle s’efforce de retrouver dans la phrase l’opposition *logique* entre le *sujet* et le *prédicat*, le sujet étant ce dont on dit quelque chose, le prédicat ce qu’on en dit. [...] „Îl ne faut voir dans cette conception – continuă Lucien Tesnière – qu’une *survivance* non encore éliminée, de l’époque, qui va d’Aristote à Prot-Royal, où toute la grammaire était fondé sur la logique“ (p. 103). Mai mult: „En effet tous les arguments qui peuvent être invoqués contre la conception du noeud verbal et en faveur de l’opposition du sujet et du prédicat relèvent de la *logique formelle a priori*, qui n’a rien à voir en linguistique“ (p. 104).

Din punctul nostru de vedere, soluția cea mai „profitabilă“, cu un termen folosit de Corneliu Dimitriu, este cea de interdependentă, denumirea cea mai potrivită fiind cea de *inerență* sau de *echivalență*. Este un punct de vedere didactic, care presupune luarea în discuție și a perspectivei logice, atâta vreme cât la toate disciplinele „exacte“ gândirea este explicată ca pornind de la ceva, care în gramatică se numește subiect. Or, nu se poate nega faptul că orice enunț corect gramatical pornește de la o construcție logică. Ne îndreptățeste la o asemenea interpretare și delimitarea, în cele două gramatici academice, a unui *predicat semantic*, definit astfel: „*Predicatul semantic*

reprezintă componentul propoziției care asociază unei *entități* (subl. n.) o *proprietate* sau care stabilește o *relație determinată* între două sau trei *entități*“ (GALR II: 238). Dorim să subliniem că la acest „nivel“ nu se poate vorbi de *propoziție* decât sub aspect logic, deoarece lipsesc tocmai indicii de gramaticalizare, anume indicii de predicatie, mai exact, actualizarea lor în enunț.

Propozițiile-tip cu care se începe predarea gramaticii sunt cele „care exprimă proprietăți“ despre cineva/ceva preexistent, ca gândire logică, adică

– *autor al acțiunii* (Agent):

Sportivul aleargă; *cel care suferă acțiunea*, *procesul/starea* (Pacient): *Copilul cade. El se îmbogățește. Fântânile seacă;*

– *proprietatea existențială*: *Există/este un vinovat;*

– *identificarea*: *El este Ion.*

– *atribuirea unei calități*: *El este inteligent.*

– *inclusiunea într-o anumită clasă*: *El este profesor.*

Prin actualizarea indicilor de predicatie (persoană, număr, mod, timp), propoziția logică se gramaticalizează, devenind **enunț**, iar indicii de predicatie primesc calitatea de morfeme ale predicativității (mod, timp, persoană, număr). La acest nivel, este evident că verbul-predicat, prin informația semantico-gramaticală diversă și complexă pe care o posedă, joacă rolul principal, dar nu în detrimentul subiectului. Intervine aici „gândirea gramaticală“ care, la nivelul unei abordări științifice poate fi acceptată, dar în niciun caz la nivelul incipient de predare a gramaticii. Vom susține deci într-o primă fază de predare existența celor două părți principale de propoziție, subiectul și predicatul, aflate într-un raport de intercondiționare, de inerență sau de echivalență, urmând ca evidențierea predicatului ca *centru* al enunțului să se facă la predarea complementelor obligatorii.

O altă problemă în care ne distanțăm, nu numai din rațiuni didactice, de cele două gramatici academice este cea a *verbelor copulative*. Există în momentul de față, cum a existat și în unele studii logiciste, tendința de a renunța la clasa verbelor copulative. Argumentele, cum am arătat în cap. III, sunt de ordin semantic și morfosintactic. S-a arătat că *a fi* și *a deveni* posedă sensuri ușor decelelabile, pe de o parte, și că poartă și indicii/morfemele de predicatie,

pe de altă parte. Cu alte cuvinte, îndeplinesc aceleași condiții semantico-gramaticale ca și verbele predicative.

Apariția în GALR și GBLR a clasei verbelor copulative și, în consecință, a predicatului nominal pare a fi o concesie făcută gramaticii tradiționale. Spunem acest lucru pentru că și Valeria Guțu Romalo, și Gabriela Pană Dindelegan au probat cu argumente puternice existența unei singure clase de verbe, cea numită în mod curent a *verbelor predicative*. În acest fel s-a produs o apropiere de teza inexistenței verbelor copulative, susținută, cu alte argumente, de lingviștii clujeni, îndeosebi de D. D. Drașoveanu și G.C. Neamțu (v. cap. III). Considerăm și noi ca *profitabilă* această soluție, care și sub raport didactic, aduce un spor de coerență și de simplificare a gramaticii limbii române. Această orientare se justifică cu atât mai mult cu cât *predicatul complex* este analizabil în componentele sale, cum se indică în GALR și GBLR. Vechiul predicat nominal devine acum *predicat complex cu operator copulativ*. Și pentru că operatorul copulativ întrunește toate condițiile predicăției, numele predicativ va dobândi, inevitabil „poziție sintactică de sine stătătoare“, devenind un *complement de tip special al verbului*, adică o complinire obligatorie, ca la complementele direct și indirect. Există deci chiar în interpretările din GALR și GBLR suficiente argumente pentru a se renunța la clasa verbelor copulative și la noțiunea de nume predicativ; iar, într-o perspectivă mai largă, renunțarea va viza și predicatul complex. În acest caz, tipurile de predicat s-ar reduce la două: predicatul *verbal* și *interjecțional*.

Din coroborarea tezelor expuse în capitolele anterioare, am ajuns la concluzia că, în descrierea actului comunicativ, cele două direcții, logicistă și funcțional-structuralistă, nu pot fi despărțite tranșant, că „gândirea gramaticală“ intervine doar în ultima fază, cea a comunicării efective. Am ajuns astfel la următoarea schemă de predare, pe care ne-am propus s-o avem în vedere în demersul didactic, schemă în a cărei alcătuire am ținut seama, în primul rând, de *trăsăturile semantice matriciale* ale celor doi componenți: nominalul și verbul, pentru a se îndeplini condiția de bază a unui enunț reperabil, anume complementaritatea semantică dintre actant și verb sau, cu alte cuvinte, adecvarea referențială și congruența semantico-sintactică.

Considerăm că primul pas care trebuie făcut este descrierea, prin trăsături semantice, ale clasei nominalului-substantiv. Trăsătura cea mai cuprinzătoare este [+Animat] / [- Animat], cu exemplele de rigoare. La prima trăsătură se operează diferențierea între [+ Uman] / [- Uman] cu exemplele de rigoare. Se precizează că aceste unități ale limbii/cuvinte se numesc *substantive*. Avem rezerve că în această fază se poate aborda problema *actanților*, deoarece riscul unor confuzii de termeni și realizări este mare.

La un substantiv [+ Animat] și [+ Uman] se selectează un cuvânt adecvat semantic și despre care se precizează că se numește *verb*, alăturându-i și alte exemple de verbe, pentru a contura clasa morfologică, și se creează o propoziție simplă. Propunerea noastră este ca în primul exemplu elaborat, verbul să fie din categoria celor de acțiune/de mișcare:

Sportivul aleargă.

Se face proba congruenței/incongruenței *semantice* cu verbul:

* *Sportivul zboară.*

* *Zidul aleargă/zboară.*

Se reia primul exemplu și se procedează la identificarea trăsăturilor semantice ale celor două unități lexicale:

Sportivul *aleargă.*

[+Animat] [+ Uman] [+ Masculin] [+ Singular] [+ Acțiune]

Sportiva *aleargă.*

[+Animat] [+ Uman] [+ Feminin] [+ Singular] [+ Acțiune]

Se stabilește clasa substantivelor *masculine* și *feminine*, cu exemple edificatoare, respectându-se clasa [+Animat] [+ Uman].

Sportivii *aleargă.*

[+Animat] [+ Uman] [+ Masculin] [+ Plural] [+ Acțiune]

Sportivele *aleargă.*

[+Animat] [+ Uman] [+ Feminin] [+ Plural] [+ Acțiune]

Se concretizează opoziția singular/plural, subliniindu-se formele diferite, față de singular, ale substantivelor.

Respectându-se aceleași condiții selecționale, se poate trece la clasa [+Animat] [- Uman]:

Ogarul/câinele/vulpea aleargă.

Se face și aici proba congruenței/incongruenței cu verbul:

* *Ogarul/câinele/vulpea cugetă.*

* *Ogarul/câinele/vulpea zugrăvește.*

Urmând etapele și caracterizările semantice amintite se poate scoate în evidență că și la clasa [+Animat] [- Uman] se repetă trăsăturile/categoriile gramaticale de *gen* și *număr*.

La capătul acestor exemple se ajunge la punerea în evidență a celor mai definatorii caracteristici ale substantivului.

De asemenea, se poate extrage o *concluzie* importantă: substantivele au capacitatea de a realiza o acțiune prin chiar semantica lor matricială, iar această capacitate se actualizează printr-un verb.

Substantivul este deci o ființă (de obicei umană) care produce, prin propria voință, o *acțiune*. Ca autor al acțiunii îl putem numi *Agent*.

Dar substantivul, spre a realiza o comunicare/enunț se asociază cu un verb. De aceea, în propoziția creată substantivul se va numi *subiect*, iar verbul se va numi *predicat*. Sau, cum spune I. Coteanu, *Gramatică, stilistică, compoziție*, p. 200: „Subiectul este un substantiv [ori un echivalent al substantivului] pentru care se alcătuiește propoziția“. Sau, tot I. Coteanu: „Pentru a fi subiect, s.n. de vorbire trebuie să devină substantiv ori pronume [sau să îndeplinească rolul de substantiv sau de pronume în propoziție“]. *Gramatica de bază*, p. 279.

Din exemplele analizate se pot trage o serie de prime concluzii:

- substantivul devine subiect numai când se raportează la un verb; adică atunci când se depășește faza de dicționar;
- verbul devine predicat atunci când se raportează la un subiect;
- între ele există o relație de interdependență căci fără ele nu se pot realiza propoziții (excepțiile nu pot fi discutate, evident, la acest nivel);

• ele sunt, de aceea, *părțile principale* ale propoziției.

Pe de altă parte, pe baza probei congruenței/incongruenței:

- substantivele nu se pot asocia cu orice verb, și invers,
- nu orice verb se poate asocia cu orice substantiv.

Aceste precizări vor sta la baza explicării diferitelor clasificări ale verbului și la modul în care verbul își va atrage actanții.

E indicat, după părerea noastră, ca la acest nivel să se folosească o terminologie mai apropiată de procesul enunțiativ, și anume: substantivul-subiect și verbul-predicat.

Pentru a „limpezi“ faza *semantică* a enunțării, este indicat a se aborda celelalte două categorii de verbe: *de stare* și *de devenire/de eveniment*.

Verbele de *stare* „desemnează procese lipsite de dinamism și tensiune, identice cu sine pe toată desfășurarea lor, lipsite de finalitate, căci de pe urma lor nu rezultă nimic“ (Evseev, 1974: 115). Se încadrează aici verbe ca *a dormi, a dura, a exista, a vorbi, a sta, a șede, a urî, a ustura* etc.

<i>Sportivul</i>	<i>doarme.</i>
[+Animat] [+ Uman] [+ Masculin] [+ Singular]	[- Acțiune]

Proba congruenței la [+Animat]:

* *Sportivul ustură.*

<i>Sportiva</i>	<i>doarme.</i>
[+Animat] [+ Uman] [+ Feminin] [+ Singular]	[- Acțiune]

Proba congruenței la [+Animat]:

* *Sportiva ustură.*

<i>Sportivii</i>	<i>dorm.</i>
[+Animat] [+ Uman] [+ Masculin] [+ Plural]	[- Acțiune]

<i>Sportivele</i>	<i>dorm.</i>
[+Animat] [+ Uman] [+ Feminin] [+ Plural]	[- Acțiune]

Proba congruenței:

* *Sportivii/Sportivele* *ustură.*

Și în cazul verbelor de stare substantivul-subiect *animat* selecționează anumite verbe pentru un enunț corect.

Observăm că, de data aceasta, substantivul nu mai declanșează o acțiune, ci suferă acțiunea verbului. El este deci un *Pacient*. Dar în propoziția propriu-zisă, fiindcă se leagă de verb, substantivul rămâne *subiect*, iar verbul rămâne *predicat*, adică un *substantiv-subiect* și un *verb-predicat*.

Am constatat că la verbele de *mișcare* substantivul-subiect avea caracteristica [+Animat], cu variantele [+ Uman] /[- Uman]. Deci în legătură cu verbele de mișcare doar *fînțele* puteau fi substantive-subiect.

În cazul verbelor de stare și *inanimatele* pot intra în relație cu verbul, dobândind funcția de *subiect*:

<i>Mașina</i>	<i>stă.</i>
[- Animat] [+ Feminin] [+ Singular]	[- Acțiune]

<i>Mașinile</i>	<i>stau.</i>
[- Animat] [+ Feminin] [+ Plural]	[- Acțiune]

Proba congruenței pentru [-Animat]:

• *Mașină/Mașinile doarme/dorm.*

dar:

<i>Computerul</i>	<i>stă.</i>
[-Animat] [+ Masculin] [+ Singular]	[- Acțiune]

<i>Computerele</i>	<i>stau.</i>
[-Animat] [+ Feminin] [+ Plural]	[- Acțiune]

Exemplul al doilea pune problema *genului neutru*, care poate fi explicat prin aducerea în discuție a *genului natural* a *genului gramatical*. Odată cu clarificarea acestui aspect, se obține descrierea morfologică a celor două categorii de bază ale substantivului: *numărul și genul*.

A treia clasă mare de verbe este cea a verbelor *de devenire* sau *de eveniment*. Această clasă se situează între celelalte două clase de verbe: de acțiune și de stare. Am întâlnit la Evseev 1974: 94 o descriere sugestivă a verbelor de devenire: „Devenirea, ca formă specifică a procesualității, se caracterizează prin aceea că schimbarea, transformarea, evoluția sunt concepute ca procese iminente ale substanțelor, ca procese noninstrumentale și intransitive. Procesele denotate prin verbele de devenire nu părăsesc sfera subiectului. Deși se află în centrul procesului, subiectul verbelor de devenire nu este nici subiect activ, dar nici obiect pasiv. Nonactanța subiectului verbelor de devenire (cf. *oamenii îmbătrânesc; iarba înverzește; lumea evoluează*) se manifestă în faptul că el nu poate interveni în desfășurarea procesului: [...] Subiectul verbelor de devenire poate fi considerat *subiect al autotransformării noninstrumentale*“.

Vom lua un exemplu chiar din citatul de mai sus:

Omul *îmbătrânește.*
[+Animat] [+ Uman] [+ Masculin] [+ Singular] [- Acțiune]

Oamenii *îmbătrânesc.*
[+Animat] [+ Uman] [+ Masculin] [+ Plural] [- Acțiune]

Proba congruenței:

* *Omul/Oamenii electrocutează.*

Inanimate:

Iarba *înverzește.*
[- Animat] [+ Feminin] [+ Singular] [- Acțiune]

Pomii *înfrunzesc.*
[-Animat] [+ Masculin] [+ Plural] [- Acțiune]

Proba congruenței:

* *Iarba încărunțește.*

La încheierea descrierii *semantice* a celor două entități principale ale prepoziției constatăm caracterul ei mai mult *static* și *unilateral*, accentul fiind pus pe componentul *substantiv*. S-a stabilit că în cazul acestuia funcționează opoziția singular/plural și opoziția de gen masculin/feminin, cu cazul particular al neutrului. Toate acestea vor avea importanța lor când se trece la declinare.

Relația cu verbul s-a concentrat pe *restricțiile semantice de selecție*, elevii conștientizând faptul că între substantive și verbe nu există o compatibilitate nelimitată și că împărțirea verbelor în cele trei clase: de mișcare, de stare, de devenire/de eveniment nu este o simplă clasificare. Pornind de la semantica diferențiată pe clase a verbelor s-a putu pune în evidență existența, în acest plan, a celor doi actanți principali: *Agentul* și *Pacientul*.

S-a conturat și *funcția de subiect* și de *predicat*, definită prin raportarea subiectului la predikat, ca una obligatorie pentru realizarea unei propoziții/enunț corect (reperabil) în limba română.

Considerăm că este momentul în care se poate muta accentul pe verb, în sensul identificării momentului acțiunii, adică a categoriei temporalității, esențială pentru realizarea predicției și mult mai importantă decât ancorarea situațională (v. în acest sens concepția lui Dumitru Irimia, cap. III). Pe noi ne interesează, de fapt, situațiile *prototipice*, adică acelea în care „*predicativitatea* (sau *autonomia*

enunțiativă) se obține prin atașarea la un predicat semantico-sintactic a M(orfemelor), P(redicativității), adică a morfemelor de mod, timp, persoană și număr (= morfemele unui mod personal)“ (GALR II; 241).

Din analiza exemplelor de până acum rezultă că peste tot verbul-predicat indică desfășurarea acțiunii într-un anumit cadru temporal. Se poate lua forma de dicționar, în care indicația temporală lipsește, în comparație cu forma din exemple. Prin diferențele de forme care apar se redă, deci, *timpul*. Se poate preciza că verbul devine predicat numai din momentul în care exprimă timpul, adică de când este scos din dicționar și pus în relație cu un substantiv, extras și el, evident, din dicționar și modificat formal.

În acest moment *funcția* de subiect și predicat dobândește o mai mare consistență:

- este relația semantică dintre substantiv și verb,
- este relația, concomitentă, gramaticală, de timp, ce asigură coeziunea enunțului.

Se poate apela chiar la o definiție funcțională a celor două entități: *subiectul* este funcția pe care o îndeplinește substantivul sau pronumele în cazul nominativ prin raportare la un verb căruia îi împrumută (actualizează) indicii de predicatie, persoană și număr, iar *predicatul* este funcția pe care o îndeplinește un verb prin indicii săi de predicatie: timp, persoană și număr, prin raportare la un substantiv sau pronume în cazul nominativ.

Ambele condiționări coboară o combinație de cuvinte din planul virtual, logic, în cel concret, determinat temporal, al *enunțului/propoziției*.

Activitatea de predare poate consta din următoarele etape:

1. Etapă lexicografică, de dicționar: alegerea unor cuvinte pentru exemple. În cazul nostru, *cuvintele* de pornire sunt:

- sportiv, ogar, câine, vulpe;
- mașină, computer;
- om, iarbă, pom

2. Planul logico-semantic (combinativ) al cuvintelor alese:

sportiv	a alerga, a dormi
ogar, câine, vulpe	a alerga

mașină, computer	a sta, „a nu funcționa“
om	a îmbătrâni
iarbă, pom	a înverzi
Au calitatea de:	
<i>substantive</i> pentru că	<i>verbe</i> (pentru că denumesc acțiuni) denumesc ființe și lucruri.

3. Planul semantico-sintactic

sportivul

sportiva

aleargă/a alerga

ogarul

câinele

vulpea

sportivii

ogarii

aleargă/a alerga

câinii

vulpile

computerul

mașina

stă/a sta

computerele

mașinile

stau/a sta

omul

îmbătrânește/a îmbătrâni

oamenii

îmbătrânesc/a îmbătrâni

iarba

înverzește/a înverzi

pomii

înverzesc/a înverzi

Concluzii:

- Formele subliniate la substantive față de cele de dicționar arată că ele au devenit *substantive-subiect*.

- Formele subliniate la verb, față de cele din dicționar arată că verbul indică *timpul prezent* și a devenit *verb-predicat* .

- La substantiv, ele mai arată că acesta se diferențiază după gen și număr.

- Se mai poate preciza, la substantiv, că formele acestea formează o categorie specifică substantivului, numită *cazul nominativ* , urmând ca celelalte cazuri, apoi declinarea, să fie analizate la

complimirile obligatorii ale verbului și la cele (facultative) ale substantivului.

Opțional, ca o concesie făcută gramaticii tradiționale, se poate trece direct la *declinarea* substantivului, întrucât parametrii de bază au fost identificați: genul și numărul.

Ni se pare util, dacă nu chiar obligatoriu, a se proceda la împlinirea „conținutului“ *predicației* prin predarea *pronomului personal* (propriu-zis). E indicat a se relua clasele de verbe analizate (de acțiune, de stare, de devenire/de eveniment) și exemplele aferente. La persoanele 3 și 6 e necesar, firește, a se arăta modalitatea de substituție a substantivului în raport cu pronumele.

Spre a evita repetarea situațiilor descrise anterior, ne vom mărgini la câte un exemplu pentru fiecare clasă de verbe:

Eu alerg; / Tu alergi; / El, ea aleargă

Sportiva/Sportivul aleargă; / El, ea aleargă.

Procedându-se la sublinierea „terminațiilor“ la verbe, se va întregi sensul lor gramatical cu acela de *persoană* (și *număr*). Va putea fi apoi determinată regula mai cuprinzătoare a *predicației*, mai exact a condițiilor în care un verb devine predicat: un verb devine (verb) predicat atunci când (prin „terminațiile“ sale) indică *timpul, persoana și numărul*. Ele se numesc *indici/morfeme ale predicației*.

Ne oprim aici cu această propunere, întrucât scopul nostru a fost de a arăta cum pornind de la relația substantiv-subiect și verb-predicat, se pot preda simultan mai multe părți de vorbire sau clase lexico-semantice.

Modelul metodologic propus de noi, pornește de la noua viziune din GALR și GBLR. El are la bază *enunțul*, din care se deduc informațiile morfologice și semantico-sintactice. Este un procedeu interactiv, prin care se apelează la gândirea și spiritul asociativ al elevilor. În felul acesta, analiza și demonstrația le aparține lor, scopul fiind să ajungă la înțelegerea mecanismelor de bază care guvernează producerea unor enunțuri corecte.

Fără îndoială că pot exista și alte maniere de a preda gramatica limbii române pornind de la cele două lucrări academice. Este o modalitate care, desigur, schimbă viziunea tradițională, dar acesta nu

poate fi un motiv de a nu o aplica. Mai devreme sau mai târziu, acest lucru se va întâmpla.

Bibliografie

GALR *Gramatica limbii române*. Vol. I *Cuvântul*, vol. II *Enunțul*, Editura Academiei Române, București, 2005

GBLR *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2010

Gabriela Pană Dindelegan, *Sintaxa limbii române*. Partea I *Sintaxa grupului verbal*, București, 1976

Lucien Tesnière, *Éléments de syntaxe structurale*, Librairie C. Klincksieck, Paris, 1966

UN APPROCCIO DIDATTICO-FUNZIONALE NELL'INSEGNAMENTO DEL PREDICATO

Il lavoro mira a vedere una delle modalita di insegnamento del predicato e del soggetto nella prima fase del loro apprendimento, esegendo la teoria e le strutture espresse nelle GALR e GBLR. A differenza dei provvedimenti espressi nelle due grammatiche accademiche, in cui il soggetto non e piu parte principale del discorso, nel lavoro si propone il mantenimento del soggetto e del predicato verbale come parti principali del discorso